

VRAAGBAAK: HET GULDENVLIES GEVONDEN?

door Piet Smiesing

In het onlangs verschenen werk "Goudse pijpenmakers en hun merken" wordt een enkele maal een bepaald merk wel genoemd maar niet afgebeeld. Dit komt omdat nog steeds een aantal bekende Goudse pijpenmakersmerken nog niet gevonden zijn. De Vraagbaak lijkt een goede manier om hierover wat van gedachten te wisselen.

Als inzet wil ik een beeldmerk onder de aandacht brengen dat volgens mij het Gulden Vlies voorstelt.

Eerst moet een aantal vragen worden gesteld: Hoe populair was het Gouden Vlies in de periode 17e en 18e eeuw en wat was de betekenis en de symboliek?

Het Gulden Vlies in de oudheid en in de 17e en 18e eeuw

In de Griekse sage is het Gulden Vlies de gouden vacht van de ram waarop Phrixus en Hellè naar Golchis vluchtten. Hier offerde Phrixus de ram en wijdde de vacht aan Ares. Het hing in een bos, waar het werd bewaakt door een nooit slapende draak. Het werd in opdracht van Pelias en met hulp van Medea door de Argonauten bemachtigd.

In "De Uithangtekens" van Van Lennep en Ter Gouw vinden we de volgende beschrijving: *"Ook de historie van 't Gulden Vlies kwam hier te lande meermalen voor: 't Was Jason, die met den voet op een overwonnen draak trad, in de rechter hand een knots hield en met de linker de gouden schapenvacht, aan een lint hangende, ophief"*.

Verder: *"Te Amsterdam hing, op 't einde der 17de eeuw en in het begin der 18de, 't Goude Vlies uit aan een logement aan den Nieuwendijk; terwijl een ander in dezelfde straat zich van 't voorgaande onderscheidde door een gouden kroontje boven de hangende schapenvacht te plaatsen en zich 't Gekroonde Vlies te noemen"*.

Ik vond helaas geen afbeelding van een uithangteken van het Gulden Vlies maar wel een gevelsteen met de allegorie De Hoop (zie hierboven). Op het - ook als pijpenmakersmerk bekende - zinnebeeld zien we de maagd met de bekende attributen van anker en duif; bovendien hangt rechts in de bovenhoek een voorwerp aan linten. Dit voorwerp heeft exact hetzelfde model als het pijpenmakersmerk dat we in "Merken van Goudse pijpenmakers 1660-1940" van Duco op blz. 72, nr. 292 vinden afgebeeld met de vermelding 'onbekend'.

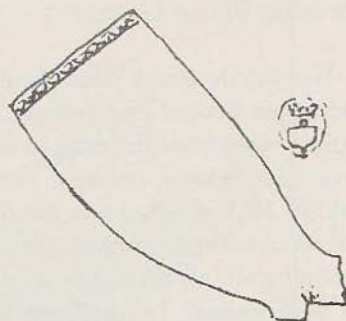
Het merk dat ik ook op twee pijpenkoppen in mijn verzameling aantref, heeft aan de bovenzijde een lus waaraan het kan worden opgehangen en is ongetwijfeld het hier beschreven Gulden Vlies!

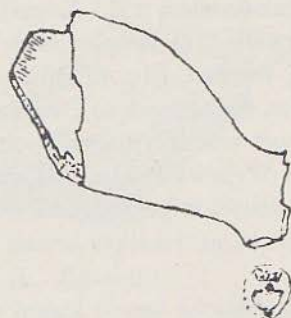
Het Gulden Vlies op pijpen

Zelf bezit ik twee pijpenkoppen waarop dit merk voorkomt:

- 1a C 1750
- 1b Reeuwijk
- 2a ovoïde
- 2b -
- 2c -
- 2d gulden vlies gekroond
- 2e geglaasd
- 2f gebotterd
- 2g gehele radering rond de ketelopening
- 2h merk voorzijde buik
- 3a -
- 3b -
- 3c -
- 4 1726 - 1739
- 5 Gouda
- 6 Bart Looman / Jacob van den Broek / Brock

- 1a C 2798
- 1b Amsterdam
- 2a trechter
- 2b -
- 2c -
- 2d gulden vlies gekroond
- 2e geglaasd
- 2f -
- 2g -
- 2h -
- 3a -
- 3b -
- 3c -
- 4 1726 - 1739
- 5 Gouda
- 6 Bart Looman / Jacob van den Brock / Brock

Graag verneem ik van andere leden of ook zij nog merken bezitten die nog niet bekend zijn en het bespreken waard zijn. Zo kunnen we de Vraagbaak bestaansrecht geven en de studie van de kleipijpen bloeiend houden.

Geraadpleegde literatuur

- D.H. Duco, Merken van Goudse pijpenmakers 1660 - 1949, 1982
- D.H. Duco, De Nederlandse kleipijp. handboek voor dateren en determineren, 1987
- Mr. J. van Lennep en J. ter Gouw, De Uithangtekens in verband met Geschiedenis en Volksleven beschouwd, deel een en twee (heruitgave)
- J. van der Meulen, Goudse pijpenmakers en hun merken, 2003